

”Keskustelu Natosta on perimältään keskustelua *Venäjistä*”, kirjoitti Max Jakobson selkokielisessä yliössään (HS 16.1.).

Jakobson on varmasti oikeassa siinä, että Venäjän pelko on monen (vanhemman) suomalaisen mielessä keskeinen Nato-kantaa vaikuttava tekijä. Näin lieinee myös Paavo Lipposen laita, joka pääministerinä ollessaan vei monet ulkomaiset valtiovieraansa tykistömuseoon katsomaan Tali-Ihantalan kesän 1944 ratkaisutaisteluista tehtyä videoesitystä. Nykyisellä Nato-kannallaan entinen pasifisti ja radikaali Lipponen maksaa samalla kunniavelkaansa sotapolvelle, jota vastaan hän 1960-luvulla oman sukupolvensa mukana rynnisti.

Mutta onko Venäjä olennaisin Nato-kantaa säätelevä tekijä? Jos näin olisi, olisi aika mahdoton ymmärtää, miksi Nato-jäsenyyden kannatus gallupeissa pysyy sitkeästi alle 20 prosentissa. Kaikki tietävät, ettei Venäjä nykytilanteessa voisi estää Suomen liittymistä Natoon. Miksi suomalaisten ylivoimainen enemmistö ei nyt halua ”varautua pahimpaan”, vaikka historiallinen mahdollisuus siihen olisi avoinna?

On syytä epäillä (Mauno Kiviston ja Erkki Tuomiojan tavoin), että syy ei ole Venäjä vaan USA. Suomalaisten enemmistö ei halua liittyä Natoon, koska se rakenteeltaan on USA:n yksinvaltaisesti hallitsema sotilasliitto, jonka tuleva rooli maailmassa on

hämärän peitossa. Onko USA tekemässä siitä puhtaasti omia etujaan ajavaa maailmanpoliisia, vai onko se päinvastoin luopumassa siitä kokonaan ja siirtymässä projektiokohtaisiin liittoumiin (kuten Irakin sodassa)?

Antropologi-historioitsija *Emmanuel Todd* julkaisi vuosi sitten jännittävän kirjan, joka suomennettiin viime vuoden lopulla nimellä *Imperiumin jälkeen* (Rasalas 2003). Kirja tuo Nato-keskusteluun lisänäkökulman. USA-vetoisen Nato-hakuisuuden tärkein motiivi ei ehkä olekaan sotilaallisen turvallisuuden hakemisessa, vaan jossain ihan muualla.

Toddin analyysin valossa USA oli vielä 1960-luvulla ylivoimainen teollisuusmahti, joka halusi levittää demokratiaa ja laajentaa sosiaalisia oikeuksia (osittain Neuvostoliiton paineen takia). Myöhemmin USA:n sisäinen kehitys alkoi murtaa tämän mission perustaa – samassa tahdissa kuin USA:n talouden suhteellinen merkitys maailmantaloudessa alkoi heikentyä. Sosialismin romahdus käynnisti suuren paradoksin. Bushin USA kuvittelee nyt olevansa maailman ylivallan haltija, samalla kun sen oma riippuvuus muusta maailmasta on jyrkästi kasvanut: USA joutuu tuomaan yhä suuremman osan kulutustavaroistaan ulkoa. Toddin mielestä USA rettelöikin maailmalla nyt peittääkseen todellista heikkouttaan (aivan kuten Neuvostoliitto 1970-luvun taitteessa): sotii tarpeeksi heikkoja vastustajia vastaan luodakseen mielikuvaa ylivoimaisesta vallasta ja voimasta.

Toddin mukaan tämä savijalkainen supervalta tarjoaa nyt kaikkien maiden eliiteille ”imperiaalista avioliittoa” sitookseen ne itseensä. Siksi se ajaa omaa uusliberalistista talousmalliaan (”jäykkyyksien” purkamista, tuoterojen tietoista kasvattamista ja sosiaaliturvan leikkauksia) kaikkialle, jotta eliitit rikastuisivat kuten USA:ssa ja liittoutuisivat mieluummin ylös- kuin alas-päin. Euroopassakin kutsua on kuultu.

Kärjistään: kotimaisen (väistyvän?) eliitin nuorempi polvi ei halua Suomea Naton jäseneksi Venäjän pelosta, vaan sitouttaakseen Suomen USA:n nykyideologian mukaiseen johtajuuteen ja talouspolitiikkaan maailmassa. Kauan ei tarvitse seurata tämän linjan median pääkirjoittelua, kun havaitsee, että niille Nato-jäsenyyden ja uusliberalismin ovat saman kolikon kaksi eri puolta. Siksi Nato-jäsenyyttä on myyty niin massiivisella voimalla – ja siksi se ei ole käynyt kaupaksi.

Sampo-konsernin johtoon kuu-luva Björn Wahlroos arvosteli viime syksynä työeläkejärjestelmää sijoitusten huonoista tuotoista ja sai paljon palsta- ja ruututilaa. Tarja Halosen kampanjapäällikkönä presidentinvaaleissa kunnostautunut, nykyisin TE- LA:n eläketiedotuksen johtaja *Markku J. Jääskeläinen* kysyy kolumnissaan (Demari 21.1.), mikä on hyvä ja mikä huono tuotto. Työeläkevarojen keskituotto viideltä varsin vaikealta viime vuodelta on ollut 5,7 prosenttia. Jääskeläinen ottaa vertailukohdaksi Sampo-konsernin 32 sijoitusrahastoa. Niiden vas-

taava keskituotto viideltä viime vuodelta oli 3,25 prosenttia. Jääskeläinen kommentoi:

”Menin ymmälleni. Työeläkevarathan olivat samana aikana tuottaneet siis 5,7 prosenttia. Silti niitä syytettiin nyt yleisesti huonosta tuotosta. Jossain täytyi löytyä selitys. Oivalsin, että työeläkevarat ovat tuottaneet hyvin, mutta niiden tuotto menee vain tulevien eläkkeiden maksuun ja työnantajille ja palkansaajille suunnattuihin maksunalennuksiin ja asiakashyvityksiin. Siinäpä se! Niistä ei riitä senttiäkään optioihin, osinkoihin tai johtajien kohtuuttomiin palkkioihin. No nyt minä ymmärsin!

Jos otetaan huomioon nämä nykykapitalismin vaatimat välttämättömät kuluvirrat, eläkevarat tuottavat tosi surkeasti ja ohjautuvat kritiikin mielestä aivan väärään suuntaan. Liekö niin, että vasta sitten, kun ensimmäinen sijoittaja pystyy ostamaan kunnon kartanon eläkevaroillamme, ollaan oikeilla jäljillä...”

Viime kevään kolttosistaan *Antti Jäätteenmäki* maksoi kovan hinnan: menetti pääministeriyden ja keskustan puheenjohtajuuden. Loppusyksystä odotettiin yleisesti, ettei valtakunnan-syyttäjä enää rikossyytettä tule ainakaan Jäätteenmäen osalta nostamaan. Nosti kuitenkin. Median kiilusilmäisimmän osan ensireaktio oli riemu ja vahingonilo – mutta meteli loppui alkuunsa. Syy oli selvä: vastakaiun puute. Suomalaiset eivät tykkää siitä, että maassa jo makaavaa vielä potkitaan. Ihmisten puheita kuunnellessa saattoi havaita, että viime kevään epäluulo ja ynseys Jäätteenmäkeä kohtaan olivat syytteenoston jälkeen vaih-

tuneet eriaisteiseksi myötätunoksi. Siksi ei ole vaikea ennustaa, mitä tapahtuu, jos Jäätteenmäki asettuu ehdokkaaksi EU:n parlamenttivaaleihin. Jäätteenmäki tulee saamaan huiman määrän kannatus-, sympatia- ja anti-Lippos-protestiäänä – riippumatta siitä, antaako Helsingin käräjäoikeus sakot vai ei.

Antti Arnkil kirjoittaa Niin & näin -lehden Suomi-teemanumerossa (1/04) vaikuttavasti maantieteen ja maisemaestetiikan asemasta fennomaaneilla ja yleensä ”topeliaanisessa traditiossa”. Otos jutun loppuhuipennuksesta:

”Kansalliseen projektiin meillä ei enää ole suhdetta edes käänteisessä muodossa, kritiikin ja purkamisen kautta, kuten vielä Jörn Donnerilla. Millainen mahtaisi olla Maammekirja meille ’sattumalta seudulla oleville’? Muuan teos, joka ottaa askelia tähän suuntaan, on Hannu Raittilan viimesyksyinen romaani *Atlantis*. Raittilan kirjan löyhä yhteys Topeliukseen on siinä, että kerronta koostuu eräänlaisesta kansallisten teemojen synoptisesta esillepanosta, kansallisten myyttien laajasta ulkoiluttamisesta. *Atlantis* nostaa esiin tiettyjä suomalaisuuden ja suomalaisen kulttuurin perusteemoja ja arkkityyppejä tutkiskellen niitä fiktion ja metafictionin tarjoamin keinoin. Maantiede, geopolitiikka ja suomalaiset maisemat ovat kirjassa voimakkaasti esillä. Välillä miljöitä ihailaan kuin ainakin suomalaisuusmiesten tunnelmakuvissa:

”Menin toverini viereen ja istuimme kiven jyrkälle reunalle, mistä avautui esteetön näköala harjun alla leviävän pajukon yli järvelle. Paksut valkeat pilvet nousivat kolmesta kohdasta tai-

vaanrannassa. (...) Syväväylät tulivat tehtailta ja Saimaan kanavalta neljästä eri suunnasta yhtyäkseen saarten takana näkymätömissä pitkäksi selän poikki vedetyksi linjaksi, jolle harjun kylkeen asetetut valtavat taulut antoivat suunnan.”

Täsmällisesti ja melankolisesti romaani tuntuu sanovan: olemme menettäneet sen Suomen, jota ei tosin koskaan ollutkaan, mutta joka yhteisenä unena sävytti olemistamme.”

Runoilija *Ilpo Tiihonen* on viimeistelemässä uutta kokoelmaa ja on luvannut kertoa prosessin kulusta kirjaksi ja sen vastaanotoksi jokaisessa tämän vuoden Tonavassa. Aluksi Tiihonen raportoiti seuraavaa:

”Europan (se härkä!) lounassimmalla kolkalla (kuka määrää lounaasi; oletko sitä missä syöt?) Quarteiran äärimmäisen kalahallin Ameriikan puoleisella ulkosyrjällä myy Miguel (aikui-nen) Atlantin pienimpiä (epätarkkuus! hellyys! sääli!) simpukoita.

– En minä niitä voi kassillista ostaa, Miguel. Desculpe eli sorry kun kyselen vain! (Sitä paitsi olen kävellyt paikalle, enkä ajanut cietymaasturilla kuten ravintoloitsijat.) Minä loitsin ihan muuta.

Tulin Portugaliin luonnokset kainalossa kirjoittamaan runoja, ohjelmallisesti kokoelmaa josta olisi iloa ja lohtua. Yhtä vakavalla tarkoituksella kuin simpukasta löytyvä helmi, leivästä kivi. Kaksi viikkoa kulunut: ”Tässähän tämä menee ostereita paimentaessa”, sanoi entinenkin hummeripoika. Runous tosin olisi mustekalaa seuranaan sardiinien miljardinen syvämunkikikunta.”